

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 14.12.2011
KOM(2011) 881 v konečnom znení
2011/0432 (CNS)

Návrh

SMERNICA RADY

o konzulárnej ochrane občanov Únie v zahraničí

(Text s významom pre EHP)

{SEK(2011) 1555 v konečnom znení}

{SEK(2011) 1556 v konečnom znení}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

1.1 Úvod

Občania EÚ, ktorí cestujú alebo žijú v tretej krajine, kde členský štát ich štátnej príslušnosti nemá veľvyslanectvo alebo konzulát, majú právo na konzulárnu ochranu konzulárnymi orgánmi ktoréhokoľvek iného členského štátu. Tento členský štát musí týmto nezastúpeným občanom EÚ pomáhať za rovnakých podmienok ako vlastným štátnym príslušníkom.

Nedávne krízy ovplyvnili mnohých občanov EÚ napríklad v Líbyi, Egypte a Bahrajne po ľudových povstaniach na jar 2011 alebo po zemetrasení v Japonsku v marci 2011. Aj v každodenných situáciách, ako napríklad v prípade vážneho ochorenia alebo ak sa človek stane obeťou trestného činu, je konzulárna pomoc často nevyhnutná.

Tento legislatívny návrh nahrádza *sui generis* rozhodnutie 95/553/ES o ochrane občanov EÚ¹ so zreteľom na právny rámec ustanovený Lisabonskou zmluvou. Ustanovujú sa v ňom opatrenia spolupráce a koordinácie potrebné na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov EÚ a vykonáva akciu 8 Správy o občianstve EÚ za rok 2010 – Odstránenie prekážok vykonávania práv občanov EÚ, podľa ktorej sa Komisia zaviazala zvýšiť účinnosť uplatňovania práv občanov EÚ na pomoc poskytovanú diplomatickými a konzulárnymi orgánmi všetkých členských štátov v tretích krajinách vrátane návrhu legislatívnych opatrení v roku 2011².

1.2 Kontext a dôvody návrhu

Zmluvné právo na konzulárnu ochranu nezastúpených občanov EÚ za rovnakých podmienok ako štátnych príslušníkov, zakotvené v článku 20 ods. 2 písm. c) a v článku 23 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a v článku 46 Charty základných práv Európskej únie, je jedným z osobitných práv udelených občianstvom EÚ. Je vyjadrením solidarity EÚ a identity Únie v tretích krajinách, ako aj praktických prínosov byť vyplývajúcich z občianstva EÚ.

Konzulárna ochrana je neoddeliteľnou súčasťou politiky Únie o občianskych právach. Európska rada v Štokholmskom programe vyzvala Komisiu, aby „zvážila prijatie vhodných opatrení, pomocou ktorých sa vytvorí spolupráca a koordinácia potrebná na uľahčenie konzulárnej ochrany v súlade s článkom 23 ZFEÚ“³. Európsky parlament vo svojom uznesení obhajoval posilnenie koordinácie a spolupráce v oblasti konzulárnej ochrany⁴, čím nadviazal na svoje uznesenie z 11. decembra 2007, ktorým navrhol spoločné koncepcie a záväzné

¹ Ú. v. ES L 314, 28.12.1995, s. 73.

² KOM (2010) 603 v konečnom znení.

³ Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 1 – Štokholmský program – otvorená a bezpečná Európa, ktorá slúži občanom a chráni ich, dokument Rady 17024/09 z 2. decembra 2009.

⁴ Uznesenie Európskeho parlamentu z 25. novembra 2009 o oznámení Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti pre občanov – Štokholmský program, Ú. v. EÚ C 285E, 21.10.2010, s. 12.

usmernenia a vyzval k zmene a doplneniu rozhodnutia 95/553/ES⁵ po uvedení Lisabonskej zmluvy do účinnosti.

V Správe o občianstve EÚ za rok 2010 – Odstránenie prekážok vykonávania práv občanov EÚ Komisia vyhlásila, že zvýši účinnosť uplatňovania práv občanov EÚ na pomoc poskytovanú diplomatickými a konzulárnymi orgánmi všetkých členských štátov, a to aj v časoch krízy, prostredníctvom návrhu legislatívnych opatrení v roku 2011 a lepšieho informovania občanov na určenej internetovej stránke a účelovými komunikačnými opatreniami⁶. Komisia pripomenula tento záväzok vo svojom oznámení z 23. marca 2011 o konzulárnej ochrane občanov EÚ a vyhlásila, že predloží právne predpisy ustanovujúce opatrenia pre koordináciu a spoluprácu potrebné na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov a riešiacie otázku finančných náhrad konzulárnej ochrany v krízových situáciách⁷.

Podľa predchádzajúceho právneho režimu si mali členské štáty medzi sebou stanoviť potrebné pravidlá. Lisabonská zmluva zveruje Komisii právo navrhovať smernice zavádzajúce opatrenia pre koordináciu a spoluprácu potrebné na uľahčenie využitia práva na rovnakú konzulárnu ochranu nezastúpených občanov EÚ ako vlastných štátnych príslušníkov⁸. V súčasnom nástroji EÚ, rozhodnutí 95/553/ES⁹, sa plánuje preskúmanie päť rokov po nadobudnutí účinnosti v roku 2002.

Momentálne existuje priestor na ďalšie zlepšenie, pokiaľ ide o konzulárnu ochranu nezastúpených občanov EÚ. Neexistuje však žiadny jasný konsenzus, pokiaľ ide o obsah článku 23 ZFEÚ a zodpovednosti, ktoré toto právo zahŕňa. Aby bolo toto právo účinné ako právo s konkrétnym významom, súčasné znenie daného článku zmluvy nie je dostačujúce. Vnútroštátne konzulárne právne predpisy a postupy sa odlišujú rovnako ako názory na základné pojmy konzulárnej ochrany nezastúpených občanov EÚ.

Ďalšie objasnenie sa javí potrebné najmä v štyroch oblastiach:

(1) Osobný rozsah

Je nutné ozrejiť osobný rozsah pôsobnosti smernice, čiže otázku požívatel'ov ochrany podľa tejto smernice. Občan EÚ je nezastúpený nielen vtedy, ak jeho vlastný členský štát nemá v danej tretej krajine EÚ žiadne veľvyslanectvo či konzulát, ale aj vtedy, ak toto veľvyslanectvo či konzulát nie je „dostupný“¹⁰. Neexistuje však žiadny spoločný názor na to, kedy je veľvyslanectvo alebo konzulát dostupný¹¹. Ďalej by sa malo ozrejiť, do akej miery sú požívatel'mi konzulárnej ochrany aj rodinní príslušníci nezastúpených občanov EÚ, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

(2) Prístup ku konzulárnej ochrane a spolupráca/koordinácia

⁵ Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. decembra 2007 o zelenej knihe: Diplomatická a konzulárna ochrana občanov Únie v tretích krajinách, Ú. v. EÚ C 323E, 18.12.2008, s. 120.

⁶ KOM (2010) 603 v konečnom znení.

⁷ KOM (2011) 149 v konečnom znení.

⁸ Článok 23 ods. 2 ZFEÚ.

⁹ Ú. v. ES L 314, 28.12.1995, s. 73.

¹⁰ Článok 1 rozhodnutia 95/553/ES.

¹¹ Opýtaní zástupcovia členských štátov vyjadrili rôzne názory (napr. cestovná vzdialenosť menej ako 400 km alebo na ostrove).

Malo by sa vyjasniť, ktorý členský štát musí pomôcť nezastúpenému občanovi EÚ a ako sa má pomoc koordinovať s členským štátom, ktorého je tento občan štátnym príslušníkom. Táto nedostatočná jasnosť spôsobuje meškania a nezaručuje účinnú ochranu za rovnaných podmienok ako pre štátnych príslušníkov. Podľa zmluvy sa nezastúpený občan EÚ môže rozhodnúť, na ktoré veľvyslanectvo/konzulát sa obráti, pričom v praxi existujú dojednania upravujúce rozdelenie záťaže. Tieto dojednania môžu byť prijateľné, pokiaľ je zabezpečené účinné zaobchádzanie s nezastúpenými občanmi. Nezvyknú sa však rozsiahlo propagovať, čo občanovi sťažuje vyznať sa v tom, ktoré veľvyslanectvo či konzulát mu pomôže.

Ďalej treba ustanoviť koordináciu a spoluprácu medzi veľvyslanectvom či konzulátom poskytujúcim pomoc a členským štátom pôvodu. Na rozdiel od pomoci vlastným štátnym príslušníkom si pomoc nezastúpenému občanovi vyžaduje účinnú spoluprácu s konzulárnymi orgánmi domovského členského štátu občana. Jasnejšie pravidlá spolupráce a koordinácie medzi členským štátom, ktorý poskytuje pomoc, a členským štátom, ktorého je občan štátnym príslušníkom, by boli prínosom pre konzulárne orgány, ako aj pre občanov. To znamená, ktoré druhy pomoci zvyčajne zahŕňa konzulárna ochrana nezastúpených občanov EÚ (napr. v prípade úmrtia občana, resp. ak sa stane obeťou trestného činu atď.) a ako sa koordinuje pomoc medzi členským štátom, ktorý pomoc poskytuje, a členským štátom, ktorého je občan štátnym príslušníkom.

(3) Miestna koordinácia

Pokiaľ ide o nezastúpených občanov EÚ, konzulárne orgány prítomné v danej tretej krajine musia navzájom spolupracovať a mať k dispozícii osobitné informácie s cieľom zabezpečiť koordináciu a spoluprácu¹². Príslušné informácie pre nezastúpených občanov EÚ sa v súčasnosti systematicky nezberajú. Ďalej treba uviesť, že podľa Zmluvy o Európskej únii prispievajú k implementácii tohto práva diplomatické a konzulárne zastúpenia členských štátov a delegácie Únie v tretích krajinách a na medzinárodných konferenciách a ich zastúpenia v medzinárodných organizáciách¹³. Zatiaľ nie sú vymedzené príslušné sféry pôsobnosti a rozsah činnosti. Súčasná situácia teda neprospeje úplne súdržnej vonkajšej činnosti Únie a spôsobuje menej ako optimálne využívanie ľudských a finančných zdrojov.

(4) Pomoc v krízových situáciách/finančná refundácia

Rámec právnej spolupráce by mal zreteľne ustanovovať, kto pomáha nezastúpeným občanom EÚ v krízových situáciách, vrátane úlohy tzv. vedúceho štátu, od ktorého sa očakáva prijatie opatrenia v časoch krízy¹⁴. Plánovanie pre prípad nepredvídaných udalostí sa osobitne nestará o nezastúpených občanov EÚ a v krízových situáciách je ťažké stanoviť počet nezastúpených občanov EÚ. Najmä v prípade vážnych kríz potrebujú pracovníci pôsobiaci na mieste podporu od odborníkov na krízové zásahy.

Súčasný právny predpis a usmernenia obsahujú generické postupy upravujúce finančnú refundáciu pomoci¹⁵, ktoré sa zvyčajne neuplatňujú v krízových situáciách, pretože sa zdá, že

¹² Napríklad kontaktné údaje orgánov nezastúpených členských štátov, ako aj prekladateľov/právnikov/lekárov hovoriacich jazykom nezastúpených občanov.

¹³ Článok 35 Zmluvy o Európskej únii.

¹⁴ Vedúce štáty sú momentálne ustanovené v 29 tretích krajinách zo 146, v ktorých je zastúpený aspoň jeden členský štát.

¹⁵ Článok 6 rozhodnutia 95/553/ES, usmernenia o konzulárnej ochrane občanov EÚ v tretích krajinách (dokument Rady č. 10109/06 zo 16. júna 2006 upravený dokumentom Rady č. 15613/10 z 5. novembra

nie sú prispôsobené príslušným osobitným potrebám¹⁶. Ak nie je jasné rozdelenie finančnej záťaže a nevykonáva sa v praxi, motivácia prijať proaktívny prístup, ktorý zahŕňa zodpovednosti nesúvisiace s vlastnými štátnymi príslušníkmi, je nižšia.

Podrobnú analýzu problémov súčasného systému ako aj vplyvy rôznych posudzovaných možností ich riešenia možno nájsť v posúdení vplyvu priloženom k tomuto návrhu.

2. KONZULTÁCIE SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI

Konzultácie so zainteresovanými stranami boli rozsiahle. V komplexnej verejnej konzultácii o právach občanov EÚ v roku 2011 boli posúdené príspevky od všetkých občanov a príslušných zainteresovaných strán a osobitná pozornosť sa venovala konzulárnej ochrane občanov EÚ. Táto verejná konzultácia nasledovala po predchádzajúcej konzultácii, ktorá sa týkala zelenej knihy z roku 2007 o diplomatickej a konzulárnej ochrane občanov EÚ v tretích krajinách¹⁷. Predložené myšlienky informovali politickú diskusiu o konferencii venovanej právam občanov EÚ, ktorá sa konala 1. – 2. júla 2010, počas ktorej sa do hĺbky rozoberala konzulárna ochrana. So zainteresovanými stranami zapojenými do konzulárnej ochrany (ako sú napríklad členské štáty, združenia cestovného ruchu, mimovládne organizácie a akademici) sa ďalej konzultovalo aj na dvoch špecializovaných seminároch 24. septembra 2010 a 23. júna 2011. Konzulárne a diplomatické orgány všetkých členských štátov boli informované v pracovnej skupine Rady pre konzulárne otázky (COCON) a konzultované prostredníctvom on-line prieskumu. Externí konzultanti nedávno navštívili šesť reprezentatívnych členských štátov a uskutočnili terénne služobné cesty do štyroch vybraných tretích krajín¹⁸ s cieľom priamo konzultovať s konzulárnymi odborníkmi pracujúcimi v teréne. Pri tomto návrhu Komisia zohľadnila výsledky štyroch štúdií o rôznych aspektoch preskúmania¹⁹.

Zainteresované strany všeobecne podporili plánovanú reformu. V dôsledku nového právneho režimu ustanoveného Lisabonskou zmluvou je potrebné zrevidovať rozhodnutie 95/553/ES, ktoré by sa podľa ich názoru malo použiť na ďalšie zlepšenie koordinácie a spolupráce a vyjasnenie základných právnych pojmov. Názory zainteresovaných strán na hlavné prvky reformy sú takéto: Pokiaľ ide o otázku, kedy sú veľvyslanectvá či konzuláty „dostupné“, zdalo sa, že medzi konzultovanými členskými štátmi nejestvuje spoločný názor²⁰. Na základe

2010 – neuverejnené) a Usmernenia Európskej únie na vykonávanie koncepcie vedúceho štátu v konzulárnych otázkach (Ú. v. EÚ C 317, 12.12.2008, s. 6).

¹⁶ Predovšetkým veľká časová tieseň a pomerne veľký počet občanov, ktorým treba poskytnúť pomoc.

¹⁷ Ú. v. EÚ C 30, 10.2.2007, s. 8.

¹⁸ Kazachstan, Srí Lanka, Kuba a Egypt.

¹⁹ Štúdia (2009) o právnych predpisoch a postupoch členských štátov, ktorú uskutočnil Instituto Europeo de Derecho, skúmala zákony a postupy členských štátov v oblasti konzulárnej ochrany. Činnosti projektu CARE (Regulácia konzulárnej pomoci občanom v Európe) (2009 – 2011), realizované s finančnou podporou programu Európskej komisie „Základné práva a občianstvo“, analyzovali právny rámec členských štátov pre konzulárnu a diplomatickú ochranu. Externá štúdia (2010) konzultanta GHK podporila Komisiu v jej analýze politických možností a súvisiacich nákladov so zameraním na kritické situácie a finančnú refundáciu. Druhá externá štúdia (2011), ktorú uskutočnil konzultant Matrix Insight, poskytla ďalšie dôkazy aj prostredníctvom služobných ciest do tretích krajín, vyhodnotila rozhodnutie 95/553/ES a preskúmala rozsah pre ďalšie zlepšenie.

²⁰ Väčšina konzultovaných členských štátov uviedla, že primeraná by sa javila jednosmerná cesta na konzulát v trvaní 6 hodín (63 % podľa on-line prieskumu, 37 % členských štátov uviedlo iný čas trvania cesty, pričom ale členské štáty často zdôrazňovali, že naliehavé prípady si môžu vyžadovať rýchlejší postup).

konzultácie so zainteresovanými stranami²¹ sa však zdá, že cesta na veľvyslanectvo či konzulát, získanie konzulárnej ochrany a cesta späť v rámci jedného dňa je primeraným časovým limitom. Zástupcovia občianskej spoločnosti argumentovali za jasné a záväzné právne podmienky. Zástupcovia občianskej spoločnosti označili za dôležitú otázku²² začlenenie rodinných príslušníkov z tretích krajín; väčšina členských štátov bola presvedčená, že by ich bolo treba aspoň potenciálne začleniť (aj keď zároveň argumentovali, že by sa mali vyjasniť podmienky ich začlenenia)²³. Pokiaľ ide o prístup ku konzulárnej ochrane a koordináciu/spoluprácu, členské štáty a občianska spoločnosť vo všeobecnosti pociťujú potrebu zvýšiť transparentnosť, pokiaľ ide o dvojstranné a miestne dojednania upravujúce rozdelenie záťaže. Zástupcovia občianskej spoločnosti zdôrazňujú, že je potrebné zabezpečiť, aby nezastúpení občania boli schopní získať konzulárnu ochranu za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci. Zabezpečenie dobrých komunikačných kanálov a jasné právne ustanovenia považuje veľká väčšina²⁴ za dôležité alebo veľmi dôležité faktory pre ešte účinnejšiu pomoc. Pokiaľ ide o krízové situácie a ich finančné dôsledky, zástupcovia členských štátov výrazne podporujú koncepciu vedúceho štátu, ktorú by bolo treba ďalej zlepšiť, a zdôrazňujú prínosy komplexnej pripravenosti na krízu²⁵. Zástupcovia občianskej spoločnosti zdôraznili, že aj v krízach je potrebné zabezpečiť, aby sa nezastúpeným občanom EÚ poskytovala účinná pomoc ako štátnym príslušníkom.

3. PRÁVNE PRVKY NÁVRHU

3.1 Zhrnutie navrhovaných akcií

Hlavným cieľom tohto návrhu je

- **vyjasniť obsah a operabilitu** práva nezastúpených občanov EÚ na konzulárnu ochranu za rovnakých podmienok,
- **zjednodušiť spoluprácu a koordináciu medzi konzulárnymi orgánmi.**

S týmto cieľom sa návrh zaoberá týmito otázkami:

(1) Osobný rozsah pôsobnosti

Návrh objasňuje, že občanov EÚ treba považovať za nezastúpených občanov najmä vtedy, ak nie je „dostupné“ veľvyslanectvo alebo konzulát ich členského štátu. Veľvyslanectvo alebo konzulát nie je „dostupný“, ak sa občan EÚ nemôže k nemu dostať a vrátiť sa na miesto odchodu (bežne používanými dopravnými prostriedkami v tretej krajine) aspoň v rovnaký deň. S výnimkou sa počíta v prípade, že naliehavosť veci si vyžaduje rýchlejšiu pomoc. V návrhu sa ďalej uvádza, že do konzulárnej ochrany občanov EÚ sú zahrnutí aj rodinní príslušníci občanov EÚ, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín. V článku 23 ZFEÚ je uvedené nediskriminačné zaobchádzanie a v súlade s článkami 7 a 24 Charty základných práv

²¹ Pozri posúdenie vplyvu, s. 26.

²² Ako to odznelo, okrem iného, na špecializovanom seminári 23. júna 2011.

²³ V rámci on-line prieskumu a konzultácií a rozhovorov s expertmi členských štátov.

²⁴ Podľa on-line prieskumu medzi členskými štátmi považovalo 68,8 % respondentov jasnosť právnych návrhov za veľmi dôležitý (50 %) alebo dôležitý (18 %) faktor ešte účinnejšej konzulárnej pomoci; pokiaľ ide o prekonávanie praktických problémov (napr. zabezpečenie jasných komunikačných kanálov), odpovede boli podobné (43 % veľmi dôležité, 37 % dôležité).

²⁵ Ako bolo uvedené na špecializovanom seminári 23. júna 2011 a v rámci dvojstranných konzultácií.

Európskej únie a judikatúrou Európskeho súdneho dvora sa základné výhody práv občanov EÚ rozširujú aj na ich rodinných príslušníkov s cieľom zabezpečiť plnú účinnosť týchto práv²⁶. V návrhu sa teda stanovuje, že rodinným príslušníkom občanov EÚ, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, sa musí poskytnúť ochrana v rovnakom rozsahu, v akom ju členské štáty poskytujú rodinným príslušníkom vlastných štátnych príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín²⁷.

(2) Prístup ku konzulárnej ochrane a spolupráca/koordinácia

V návrhu sa zdôrazňuje, že občania EÚ sa môžu obrátiť na veľvyslanectvo alebo konzulát „ktoréhokoľvek“ iného členského štátu; sú však možné aj osobitné dojednania medzi členskými štátmi, pokiaľ je zabezpečená transparentnosť (prostredníctvom oznámenia a následného uverejnenia na webovej stránke Komisie) a účinné spracovanie žiadostí.

V návrhu je ďalej vymedzené, aká pomoc členských štátov sa typicky poskytuje v najčastejších prípadoch (t. j. uväznenie alebo zadržanie, obeť trestného činu, vážna nehoda alebo vážne ochorenie, úmrtie, podpora a repatriácia v prípade núdze a nutnosť vydať cestovné preukazy) na základe bežných postupov členských štátov v oblasti konzulárnej ochrany²⁸ a uplatniteľných postupov spolupráce a koordinácie medzi konzulárnymi orgánmi v takýchto prípadoch. S cieľom zachovať právo občanov na sebaurčenie sú v návrhu uvedené informácie týkajúce sa želaní občanov, ktoré treba rešpektovať, vrátane informovania rodinných príslušníkov alebo iných príbuzných (napr. o uväznení). Podobne aj v prípade úmrtia treba náležitým spôsobom zohľadniť želania najbližších príbuzných o naložení s telom zosnulého občana.

(3) Miestna koordinácia/pridaná hodnota EÚ

V návrhu je uvedené, že miestne zasadnutia o spolupráci v oblasti konzulárnej ochrany by mali zahŕňať pravidelnú výmenu informácií o nezastúpených občanoch EÚ a že predseda týchto zasadnutí by mal zbierať kontaktné údaje dôležité pre pomoc nezastúpeným občanom EÚ (napr. regionálne zodpovedné veľvyslanectvo či konzulát členských štátov bez diplomatického zastúpenia). Uvádza sa, že za osobitných podmienok môžu týmto zasadnutiam predsedáť – alebo ich inak podporovať – delegácie Únie.

(4) Pomoc v krízových situáciách/finančná refundácia

Pokiaľ ide o krízové situácie, návrh obsahuje zlepšenia uvedené ďalej. Stanovuje sa, že miestne plány pre prípad nepredvídaných udalostí musia systematicky zahŕňať nezastúpených občanov EÚ. Návrh podčiarkuje význam vedúceho(-cich) štátu(-tov) pre ochranu nezastúpených občanov EÚ a z tohto hľadiska vymedzuje jeho úlohu, t. j. že vedúci štát zodpovedá za koordinovanie a riadenie pomoci nezastúpeným občanom EÚ. V návrhu sa uvádza, že vedúci štát môže požiadať o dodatočnú podporu od mechanizmu EÚ v oblasti civilnej ochrany a štruktúry krízového riadenia Európskej služby pre vonkajšiu činnosť.

²⁶ Porov. napríklad prípad C-60/00 Carpenter.

²⁷ Treba pamätať na to, že nie všetky konzulárne služby ponúkané štátnym príslušníkom/občanom EÚ možno uplatňovať na ich rodinných príslušníkov z tretích krajín. Predovšetkým im nemožno vydať cestovné preukazy (ani rodinným príslušníkom štátnych príslušníkov z tretej krajiny, ani rodinným príslušníkom občanov EÚ z tretej krajiny); zadržaných rodinných príslušníkov pochádzajúcich z tretích krajín možno navštíviť, pokiaľ proti tomu nenamietajú konzulárne orgány tretej krajiny.

²⁸ Ako sa uvádza v štúdii *Instituto Europeo de Derecho* a ako bolo uvedené v rámci Rady počas španielskeho predsedníctva. Pozri prílohu V posúdenia vplyvu.

Návrh počíta aj s dodatočnou podporou a plným využitím synergií prostredníctvom zapojenia vnútroštátnych konzulárnych expertov, predovšetkým z nezastúpených členských štátov, do existujúcich zásahových tímov na úrovni Únie. Pokiaľ ide o rozdelenie finančnej záťaže, zavádza sa postup uľahčenej refundácie, ktorý je prispôsobený krízovým situáciám. Ten zahŕňa zjednodušenie procesnej výmeny zahŕňajúci konzulárne orgány a občanov pridaním štandardných formulárov žiadostí a zavedením jednoduchšieho systému pre refundáciu nákladov (na základe *pro rata*²⁹, resp. fixných sadzieb³⁰, ak náklady nemožno vypočítať). Tento zlepšený postup refundácie dopĺňa dostupnú podporu v rámci mechanizmu EÚ v oblasti civilnej ochrany a štruktúry krízového riadenia Európskej služby pre vonkajšiu činnosť.

3.2 Právny základ

Podľa Lisabonskej zmluvy je právomoc prijímať právne predpisy o konzulárnej ochrane nezastúpených občanov EÚ prenesená na EÚ článkom 23 ods. 2 ZFEÚ. Podľa tohto ustanovenia zmluvy môže Rada prijať smernice zavádzajúce opatrenia pre koordináciu a spoluprácu potrebné na uľahčenie ochrany nezastúpených občanov EÚ. Toto ustanovenie sa vzťahuje na všetky členské štáty.

3.3 Subsidiarita a proporcionalita

Konzulárna ochrana nezastúpených občanov EÚ podľa definície zahŕňa cezhraničný rozmer rozširujúci práva udelené občianstvom EÚ za hranice EÚ. Táto iniciatíva sa týka osobitného práva udeleného občianovi EÚ – práva na konzulárnu ochranu konzulárnych a diplomatických orgánov iného členského štátu za rovnakých podmienok, ako sú chránení vlastní štátni príslušníci tohto členského štátu, teda práva, ktoré je inherentne späté s koncepciou občianstva EÚ a kompetenciami Únie podľa Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Preto sa zdá vhodné zahrnúť potrebné opatrenia koordinácie a spolupráce na uľahčenie využívania tohto práva skôr do právneho poriadku Únie než do *sui generis* rozhodnutí zástupcov vlád členských štátov. Užitočnosť a súdržnosť tohto práva sa bude ďalej zlepšovať jeho začlenením do právnych poriadkov členských štátov právom vnútroštátnych súdov žiadať usmernenie k interpretácii od Európskeho súdneho dvora a právomocami Komisie s cieľom zabezpečiť jeho dodržiavanie.

Návrh náležite zohľadňuje zásadu proporcionality tým, že sa obmedzuje na vymedzenie opatrení spolupráce a koordinácie pre časté udalosti (napr. úmrtie, obeť trestného činu) a krízové situácie. Ďalej buduje a integruje predchádzajúce právne opatrenia ako aj nedávny vývoj, napr. Vedúci štát, s jasným zameraním na nezastúpeného občana EÚ. Priložené posúdenie vplyvu preukazuje, že prínosy všetkých navrhovaných zmien a doplnení prevažujú nad ich nákladmi; navrhované opatrenia sú preto proporcionálne.

3.4 Vplyv na základné práva

Ako je podrobne uvedené v posúdení vplyvu, ktoré sprevádza tento návrh, a v súlade so stratégiou účinného uplatňovania Charty základných práv Európskej únie³¹, návrh posilňuje práva vymedzené v Charte. Táto reforma zlepšuje najmä základné právo

²⁹ Refundáciou *pro rata* je proporcionálna refundácia vychádzajúca z počtu osôb, ktorým sa poskytuje pomoc (celkové náklady sa vydedia počtom osôb, ktorým sa poskytla pomoc).

³⁰ T. j. štandardizované náklady na evakuáciu, evakuáciu ranených a prístrešie.

³¹ Oznámenie Komisie KOM(2010) 573 v konečnom znení z 19.10.2010.

na konzulárnu ochranu za rovnakých podmienok ako pre štátnych príslušníkov, stanovené v článku 46, objasnením obsahu tohto práva, uľahčením postupov potrebnej spolupráce a koordinácie a zabezpečením jeho účinného uplatňovania a dodržiavania. Zahrnutie rodinných príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, posilňuje rodinný život, ako aj práva detí (články 7 a 24 Charty základných práv). Jasnejšie zodpovednosti a zlepšené rozdelenie záťaže v krízových situáciách zabezpečí nediskrimináciu aj v časoch krízy, kedy sú základné práva ohrozené. Ďalej sa posilňujú zásady nediskriminácie, právo na život a nedotknuteľnosť osoby a právo na obhajobu a spravodlivý proces (články 2, 3, 21, 47 a 48 Charty základných práv).

Návrh

SMERNICA RADY

o konzulárnej ochrane občanov Únie v zahraničí

(Text s významom pre EHP)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 23,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu,

konajúc v súlade s osobitným legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) Občianstvo Únie je základným statusom občanov Únie pri uplatňovaní ich práv podľa zmlúv. Právo občanov, ktorých členské štáty nie sú v tretej krajine zastúpené prostredníctvom veľvyslanectva alebo konzulátu, na získanie ochrany prostredníctvom diplomatických alebo konzulárnych orgánov ktoréhokoľvek členského štátu za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto členského štátu, je jedným z osobitných práv, ktoré zmluva zaručuje občanom Únie.
- (2) Lisabonská zmluva posilnila status občianstva Únie a s tým spojené práva; pokiaľ ide o konzulárnu ochranu, ustanovujú sa v nej smernice o spolupráci a koordinácii. Na základe akcie 8 uvedenej v Správe o občianstve EÚ za rok 2010 – Odstránenie prekážok vykonávania práv občanov EÚ sa Komisia zaviazala zvýšiť účinnosť uplatňovania práv občanov Únie na pomoc poskytovanú diplomatickými a konzulárnymi orgánmi všetkých členských štátov v tretích krajinách, a to vrátane čias krízy, prostredníctvom návrhu legislatívnych opatrení v roku 2011 a lepšieho informovania občanov na špecializovanej internetovej stránke a cieľenými komunikačnými opatreniami³².
- (3) Komisia tento záväzok potvrdila vo svojom oznámení z 23. marca 2011 o konzulárnej ochrane nezastúpených občanov Únie a vyhlásila, že predloží právne predpisy ustanovujúce opatrenia pre koordináciu a spoluprácu potrebné na uľahčenie

³²

KOM (2010) 603 v konečnom znení.

konzulárnej ochrany nezastúpených občanov a riešiace otázku finančných náhrad konzulárnej ochrany v krízových situáciách³³.

- (4) Hodnoty, na ktorých je založená Únia, zahŕňajú solidaritu, nediskrimináciu a dodržiavanie ľudských práv; v rámci svojich vzťahov s okolitým svetom by mala Únia presadzovať svoje hodnoty a prispievať k ochrane svojich občanov. Základné právo na konzulárnu ochranu nezastúpených občanov Únie za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci, ktoré je zakotvené v článku 46 Charty základných práv Európskej únie, je prejavom európskej solidarity. Koncepcii občianstva Únie poskytuje vonkajší rozmer a posilňuje identitu Únie v tretích krajinách.
- (5) V rozhodnutí 95/553/ES predstaviteľov vlád členských štátov, ktorí sa zišli v rámci zasadnutia Rady 19. decembra 1995³⁴, sa upravuje ochrana občanov Európskej únie prostredníctvom veľvyslanectiev a konzulátov a predpokladá sa preskúmanie päť rokov po jeho nadobudnutí účinnosti v roku 2002.
- (6) Cieľom tejto smernice, ktorou sa zrušuje rozhodnutie 95/553/ES, je stanoviť opatrenia pre spoluprácu a koordináciu potrebné na ďalšie uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov Únie. Tieto opatrenia by mali zvýšiť právnu istotu a zabezpečiť efektívnu spoluprácu a solidaritu medzi konzulárnymi orgánmi.
- (7) Pre nezastúpených občanov, ktorí potrebujú ochranu v tretích krajinách, je potrebná efektívna spolupráca a koordinácia. Členský štát, ktorý poskytuje pomoc a je prítomný v tretej krajine, a členský štát pôvodu občana budú musieť úzko spolupracovať. Miestna konzulárna spolupráca môže byť v prípade nezastúpených občanov zložitejšia, pretože si vyžaduje koordináciu s orgánmi, ktoré nie sú zastúpené na mieste. V záujme zaplnenia medzery spôsobenej neexistenciou veľvyslanectva či konzulátu vlastného členského štátu občana v určitej krajine by sa mal zabezpečiť stabilný rámec.
- (8) Občania Únie sú nezastúpení, ak členský štát, ktorého sú štátnymi príslušníkmi, nemá v tretej krajine dostupné stále veľvyslanectvo alebo konzulát. Pojem dostupnosti by sa mal vykladať so zreteľom na zabezpečenie ochrany občanov.
- (9) V súlade s právom na rešpektovanie súkromného a rodinného života, ktoré uznáva článok 7 Charty základných práv Európskej únie, by mal členský štát, ktorý poskytuje pomoc, poskytnúť ochranu rodinným príslušníkom občanov Únie z tretích krajín za rovnakých podmienok ako rodinným príslušníkom vlastných štátnych občanov z tretích krajín. Akékoľvek vymedzenie, ktoré osoby sú rodinnými príslušníkmi, by malo vychádzať z článkov 2 a 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov³⁵. Členské štáty nemusia byť schopné poskytovať rodinným príslušníkom z tretích krajín všetky druhy konzulárnej ochrany, predovšetkým nemusia byť vydávané cestovné preukazy. V súlade s článkom 24 Charty by sa mal brať v prvom rade do úvahy záujem dieťaťa, ako je uvedené v Dohovore OSN o právach dieťaťa z 20. novembra 1989.

³³ KOM (2011) 149 v konečnom znení.

³⁴ Ú. v. ES L 314, 28.12.1995, s. 73.

³⁵ Ú. v. ES L 158, 30.04.2004, s. 77.

- (10) Nezastúpení občania by mali mať možnosť slobodne si vybrať veľvyslanectvo alebo konzulát, ktorý požiadajú o konzulárnu ochranu. Členské štáty by mali mať možnosť uzatvárať dojednania upravujúce rozdelenie záťaže. Tieto dojednania by však mali byť pre občanov transparentné a nemali by ohrozovať účinnú konzulárnu ochranu. Všetky tieto dojednania by sa mali oznamovať Komisii a mali by sa uverejňovať na jej špecializovanej webovej stránke.
- (11) Pokiaľ ide o právomoci honorárnych konzulov, tradície jednotlivých členských štátov sa odlišujú. Honorárni konzuli sú zvyčajne schopní plniť len veľmi obmedzené konzulárne úlohy. Mali by sa pokladať za rovnocenných dostupným veľvyslanectvám a konzulátom prítomným v tretej krajine na stálom základe len v rámci rozsahu svojich právomocí podľa vnútroštátneho práva a zvyklostí.
- (12) Ochrana by sa mala poskytovať, ak žiadatelia o ochranu preukážu, že sú občanmi Únie. Nezastúpení občania, ktorí potrebujú konzulárnu ochranu, nemusia už vlastniť svoje doklady totožnosti. Základný status občianstva Únie udeľuje priamo právo Únie a doklady totožnosti majú iba deklaratórnu povahu. Ak žiadateľ nemôže predložiť svoje doklady totožnosti, mal by mať možnosť preukázať svoju totožnosť inak, v prípade potreby na základe overenia u orgánov členského štátu, o ktorom žiadateľ tvrdí, že je jeho štátnym príslušníkom.
- (13) Orgány členských štátov by mali úzko spolupracovať a koordinovať sa navzájom a s Úniou, s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť a Európskou komisiou, a to v duchu vzájomného rešpektu a solidarity. S cieľom zabezpečiť rýchlu a efektívnu spoluprácu by sa na zabezpečenej webovej lokalite Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (konzulárny systém on-line) mali oznamovať a neustále aktualizovať informácie o kontaktných osobách v členských štátoch.
- (14) S cieľom vyjasniť, aké opatrenia koordinácie a spolupráce sú potrebné, by sa mal vymedziť rozsah spolupráce a koordinácie. Konzulárna ochrana nezastúpených občanov zahŕňa pomoc vo viacerých typických situáciách, ako napríklad v prípade uväznenia alebo zadržania, vážnej nehody alebo vážneho ochorenia a úmrtia, ako aj pokiaľ ide o poskytnutie podpory a repatriáciu v prípade núdze, resp. vydanie cestovných preukazov. Keďže potrebná ochrana vždy závisí od faktickej situácie, konzulárna ochrana by nemala byť obmedzená iba na tie situácie, ktoré sú osobitne uvedené v tejto smernici.
- (15) Základnou podmienkou efektívnej koordinácie a spolupráce medzi konzulárnymi orgánmi členských štátov je stanovenie jednotlivých druhov pomoci, ktorá sa poskytuje v osobitných situáciách. Tieto druhy pomoci by mali odzrkadľovať bežné postupy medzi členskými štátmi bez toho, aby bol dotknutý článok 23 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ktorý členským štátom ukladá povinnosť poskytovať ochranu za tých istých podmienok ako svojim štátnym príslušníkom.
- (16) Aby sa zachovalo právo občanov na sebaurčenie, mali by sa v príslušných prípadoch rešpektovať želania občanov, ako aj, či treba informovať rodinných príslušníkov alebo iných príbuzných. Podobne aj v prípade úmrtia sa musia náležitým spôsobom zohľadniť želania najbližších príbuzných o naložení s telom zosnulého občana.
- (17) Vzájomná solidarita a spolupráca zahŕňa aj finančné záležitosti. Členské štáty poskytujú finančnú pomoc ako poslednú možnosť len v tých prípadoch, keď občania

nie sú schopní získať finančné prostriedky iným spôsobom, napríklad prevodom od rodinných príslušníkov či príbuzných. Občanom Únie by sa mala poskytovať pomoc efektívne bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť. Malo by sa zabezpečiť rozdelenie finančnej záťaže a primeraná refundácia. V prípade poskytnutia finančnej pomoci sa od príjemcu tejto pomoci môže požadovať, aby splatil prijatú sumu.

- (18) Podobne by bolo treba zlepšiť vzájomnú solidaritu medzi konzulárnymi orgánmi a zjednodušiť finančné postupy. V dôsledku osobitostí krízových situácií, ako napríklad potreby rýchlej reakcie v súvislosti so značným počtom občanov, by pre členský štát, ktorý poskytuje pomoc, nemalo byť na to, aby mohol požadovať refundáciu, nutné, aby existoval záväzok splatenia prijatej sumy.
- (19) V prípade veľkých kríz, ktoré môžu mať negatívne dosahy na veľký počet občanov Únie, by mali členské štáty, ktorým sa pomoc poskytuje, refundovať na požiadanie členského štátu, ktorý poskytuje pomoc, náklady, a to na základe *pro rata*, vydelením celkových nákladov počtom občanov, ktorým sa pomoc poskytla. V prípadoch, v ktorých nemožno náklady vypočítať, môže členský štát, ktorý poskytuje pomoc, požiadať o refundáciu na základe fixných súm, ako je uvedené v prílohe 2 k tejto smernici.
- (20) Pokiaľ ide o koordináciu na mieste a v krízových situáciách, mali by sa vyjasniť kompetencie a príslušné úlohy, a to s cieľom zabezpečiť úplnú starostlivosť o nezastúpených občanov. Miestna konzulárna spolupráca by mala venovať náležitú pozornosť nezastúpeným občanom, napríklad zhromažďovaním príslušných kontaktných údajov najbližších regionálnych veľvyslanectiev a konzulátov členských štátov.
- (21) V prípade krízy zohráva zásadnú úlohu príprava a jasné rozdelenie zodpovedností. Preto by plánovanie pre prípad krízy malo v plnej miere zahŕňať nezastúpených občanov a vnútroštátne plány pre prípad nepredvídaných udalostí by sa mali koordinovať. V tomto kontexte by sa mala ďalej rozvíjať koncepcia vedúceho štátu³⁶.
- (22) Mala by sa zlepšiť interoperabilita medzi konzulárnymi a inými krízovými expertmi, a to najmä prostredníctvom ich účasti v existujúcich multidisciplinárnych krízových tímoch, ako sú napríklad tímy vytvorené v rámci mechanizmu EÚ v oblasti civilnej ochrany.
- (23) V tretích krajinách zastupujú Úniu delegácie Únie, ktoré spolu s diplomatickými a konzulárnymi zastúpeniami členských štátov prispievajú k uplatňovaniu práva občanov Únie, pokiaľ ide o konzulárnu ochranu, ako je ďalej uvedené v článku 35 Zmluvy o Európskej únii. V súlade s Viedenským dohovorom o konzulárnych vzťahoch môžu členské štáty poskytnúť konzulárnu ochranu v mene iného členského štátu, pokiaľ príslušná tretia krajina nenamietá. Členské štáty by mali prijať potrebné opatrenia v súvislosti s tretími krajinami s cieľom zabezpečiť poskytovanie konzulárnej ochrany v mene iných členských štátov.
- (24) Spracovanie osobných údajov vykonávané členskými štátmi v kontexte tejto smernice upravuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EHS z 24. októbra 1995

³⁶ Ú. v. EÚ C 317, 12.12.2008, s. 6, (dokument Rady 2008/C 317/06).

o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov³⁷.

- (25) Táto smernica by nemala ovplyvňovať priaznivejšie vnútroštátne ustanovenia, pokiaľ sú zlučiteľné s touto smernicou.
- (26) Cieľom tejto smernice je presadzovať konzulárnu ochranu, ako ju uznáva Charta základných práv Európskej únie. Rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznávané najmä Chartou, predovšetkým zásadu nediskriminácie, práva na život a nedotknuteľnosť osoby, súkromný a rodinný život, práva detí a práva na obhajobu a spravodlivý proces. Táto smernica by sa mala vykonávať v súlade s týmito právami a zásadami.
- (27) V súlade so zákazom diskriminácie obsiahnutým v Charte by mali členské štáty vykonávať túto smernicu bez diskriminácie používateľov ochrany podľa tejto smernice na akomkoľvek základe, ako napríklad z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie,

PRIJALA TÚTO SMERNICU:

KAPITOLA 1

Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Predmet úpravy

Táto smernica stanovuje opatrenia pre spoluprácu a koordináciu potrebné na uľahčenie výkonu práva občanov Únie na ochranu na území tretej krajiny, v ktorej nie je zastúpený členský štát, ktorého sú štátnymi príslušníkmi, zo strany diplomatických a konzulárnych orgánov iného členského štátu za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci daného členského štátu.

Článok 2

Poživatelia ochrany

1. Každý občan, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu Únie, ktorý nie je zastúpený diplomatickým alebo konzulárnym orgánom v tretej krajine (ďalej len „nezastúpený občan“), má právo na ochranu zo strany diplomatických

³⁷ Ú. v. ES L 281, 23.11.1995, s. 31.

a konzulárnych orgánov iného členského štátu za rovnakých podmienok ako jeho štátni príslušníci.

2. Občania, ktorí sú štátnymi príslušníkmi viacerých členských štátov Únie, sú nezastúpenými občanmi, ak v tretej krajine nie je diplomatickým alebo konzulárnym orgánom zastúpený žiadny z členských štátov, ktorých sú štátnymi príslušníkmi.
3. Rodinní príslušníci nezastúpeného občana, ktorí sami nie sú občanmi Únie, majú právo na konzulárnu ochranu za rovnakých podmienok ako rodinní príslušníci štátnych príslušníkov členského štátu, ktorý poskytuje pomoc, ktorí sami nie sú jeho štátnymi príslušníkmi.

Článok 3

Absencia zastúpenia

1. Členský štát nie je zastúpený v tretej krajine, ak v tejto krajine nemá zriadené na stálom základe žiadne dostupné veľvyslanectvo či dostupný konzulát.
2. Veľvyslanectvo zriadené na stálom základe je dostupné, resp. konzulát zriadený na stálom základe je dostupný, ak môže účinne poskytovať ochranu a ak sa k nemu možno bezpečne dostať v rámci pohodlnej cestovnej vzdialenosti a primeraného času.

Občania Únie musia byť schopní dostať sa k veľvyslanectvu či konzulátu a vrátiť sa na miesto odchodu aspoň v rovnaký deň dopravnými prostriedkami bežne používanými v tretej krajine, pokiaľ si naliehavosť veci nevyžaduje rýchlejšiu pomoc. Veľvyslanectvo nie je dostupné, resp. konzulát nie je dostupný, ak dočasne nemôže účinne poskytovať ochranu, najmä pre jeho dočasné uzatvorenie v čase krízy.

3. Honorárni konzuli sa považujú za rovnocenných dostupným veľvyslanectvám či konzulátom v rámci rozsahu svojich právomocí podľa vnútroštátneho práva a zvyklostí.

Článok 4

Prístup ku konzulárnej ochrane

4. Nezastúpení občania si môžu vybrať veľvyslanectvo alebo konzulát, ktorý požiadajú o konzulárnu ochranu.
5. Členský štát môže zastupovať iný členský štát na stálom základe a veľvyslanectvá či konzuláty členských štátov v tretej krajine môžu uzatvárať dojednania o rozdelení záťaže, ak je zabezpečené účinné zaobchádzanie so žiadosťami. Členské štáty informujú Európsku komisiu o každom takomto dojednaní s cieľom uverejniť ho na špecializovanej webovej stránke.

Článok 5

Zistenie totožnosti

6. Veľvyslanectvo či konzulát má povinnosť reagovať na žiadosť o poskytnutie ochrany, ak žiadateľ predložením pasu alebo preukazu totožnosti preukáže, že je občanom Únie.
7. Ak občan Únie nemôže predložiť platný pas alebo preukaz totožnosti, štátna príslušnosť sa môže preukázať inak, v prípade potreby na základe overenia u diplomatických alebo konzulárnych orgánov členského štátu, o ktorom žiadateľ tvrdí, že je jeho štátnym príslušníkom.
8. Na rodinných príslušníkov občanov Únie uvedených v článku 2 ods. 3 tejto smernice sa tento článok uplatňuje *mutatis mutandis*, pokiaľ ide o existenciu rodinného vzťahu.

Článok 6

Druhy pomoci

9. Veľvyslanectvá či konzuláty členských štátov poskytujú konzulárnu ochranu nezastúpeným občanom, akoby to boli štátni príslušníci ich vlastného členského štátu.
10. Konzulárna ochrana podľa odseku 1 zahŕňa pomoc v týchto situáciách:
 - (a) uväznenie alebo zadržanie;
 - (b) ak sa občan stane obeťou trestného činu;
 - (c) vážna nehoda alebo vážne ochorenie;
 - (d) úmrtie;
 - (e) podpora a repatriácia v prípade núdze;
 - (f) potreba cestovného preukazu³⁸.

³⁸

V zmysle rozhodnutia 96/409/SZBP zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady o zavedení cestovného preukazu, Ú. v. ES L 168, 16.7.1996, s. 4.

KAPITOLA 2

Opatrenia koordinácie a spolupráce

Článok 7

Všeobecná zásada

Diplomatické a konzulárne orgány členských štátov úzko spolupracujú a koordinujú sa navzájom a s Úniou s cieľom zabezpečiť ochranu nezastúpeným občanom za rovnakých podmienok ako štátnym príslušníkom. V prípade, že veľvyslanectvo či konzulát poskytuje pomoc nezastúpenému občanovi, kontaktuje regionálne zodpovedné najbližšie veľvyslanectvo či konzulát členského štátu, ktorého je tento občan štátnym príslušníkom, alebo ministerstvo zahraničných vecí tohto členského štátu. Členské štáty oznámia príslušné kontaktné osoby zo svojich ministerstiev zahraničných vecí Európskej službe pre vonkajšiu činnosť, pričom táto služba bude neustále tieto údaje aktualizovať na svojej zabezpečenej internetovej stránke.

Článok 8

Uväznenie alebo zadržanie

11. V prípade uväznenia alebo zadržania nezastúpenej osoby veľvyslanectvá či konzuláty členských štátov podľa článku 6 ods. 1 najmä:
 - (a) pomáhajú informovať rodinných príslušníkov občana alebo iných príbuzných na žiadosť občana;
 - (b) navštívia občana a monitorujú minimálne normy zaobchádzania vo väzení;
 - (c) poskytnú občanovi informácie o právach, ktoré majú zadržané osoby.
12. Ak veľvyslanectvo či konzulát členského štátu dostane informácie o uväznení alebo zadržení nezastúpeného občana, informuje o tom členský štát, ktorého je tento občan štátnym príslušníkom, a dá mu k dispozícii všetky príslušné informácie. Ak si to občan želá, tento členský štát sa spojí s rodinnými príslušníkmi občana alebo inými príbuznými.
13. Veľvyslanectvo či konzulát informuje členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, po každej svojej návšteve tohto občana a po monitorovaní minimálnych noriem zaobchádzania vo väzení. Bezodkladne informuje členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, o každej sťažnosti na zlé zaobchádzanie.
14. Veľvyslanectvo či konzulát informuje členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, o informáciách, ktoré boli občanovi poskytnuté vo veci jeho práv. Vystupuje ako sprostredkovateľ, čo zahŕňa aj pomoc pri vypracovaní žiadostí o milosť alebo podmienené prepustenie, a v prípade, ak chce občan požiadať o odovzdanie. V prípade potreby vystupuje ako sprostredkovateľ pre všetky právne

poplatky zložené diplomatickými či konzulárnymi orgánmi členského štátu, ktorého je občan štátnym príslušníkom.

Článok 9

Obeť trestného činu

15. V prípade, že sa nezastúpený občan stane obeťou trestného činu, veľvyslanectvá či konzuláty členských štátov podľa článku 6 ods. 1 najmä:
- (d) pomáhajú informovať rodinných príslušníkov občana alebo iných príbuzných na žiadosť občana;
 - (e) poskytnú občanovi informácie a/alebo pomoc, pokiaľ ide o príslušné právne otázky a zdravotnú starostlivosť.
16. Veľvyslanectvo či konzulát informuje členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, o predmetnej udalosti, jej závažnosti a o poskytnutej pomoci a v prípade, že na to občan dal podľa možnosti svoj súhlas, kontaktuje rodinných príslušníkov alebo iných príbuzných občana.

Článok 10

Vážna nehoda alebo vážne ochorenie

17. V prípade, že nezastúpený občan utrpí vážnu nehodu alebo vážne ochorenie, veľvyslanectvá či konzuláty členských štátov podľa článku 6 ods. 1 najmä:
- (f) pomáhajú informovať rodinných príslušníkov občana alebo iných príbuzných;
 - (g) pomáhajú s lekársnym ošetrovaním, nefinančným poradenstvom a s repatriáciami.
18. Veľvyslanectvo či konzulát informuje členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, o udalosti, jej závažnosti a o poskytnutej pomoci a vo vhodných prípadoch kontaktuje rodinných príslušníkov alebo iných príbuzných obeť. Veľvyslanectvo či konzulát informuje členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, ak je potrebná evakuácia raneného. Každá evakuácia raneného je predmetom predchádzajúceho súhlasu členského štátu, ktorého je občan štátnym príslušníkom, s výnimkou prípadov mimoriadnej naliehavosti.

Článok 11

Úmrtie

19. V prípade úmrtia nezastúpeného občana veľvyslanectvá či konzuláty členských štátov podľa článku 6 ods. 1 najmä:

- (h) pomáhajú informovať rodinných príslušníkov občana;
 - (i) v prípade potreby získajú úmrtné listy, lekárske potvrdenia a priepustky na repatriáciu tela.
20. Ak veľvyslanectvo či konzulát členského štátu dostane informácie o úmrtí nezastúpeného občana, informuje o tom členský štát, ktorého bol tento občan štátnym príslušníkom. Tento členský štát sa spojí s rodinnými príslušníkmi zosnulého občana. Po zistení želaní najbližších príbuzných pomáha veľvyslanectvo či konzulát získať na účely pohrebu, kremácie alebo repatriácie tela v prípade potreby úmrtný list, lekárske potvrdenia a priepustky na repatriáciu tela.

KAPITOLA 3

Finančné postupy

Článok 12

Všeobecné pravidlá

Ak nezastúpený občan žiada podľa článku 6 ods. 1 o pomoc vo forme finančného preddavku či o repatriáciu, uplatňuje sa tento postup:

- (j) nezastúpený občan sa zaviazal splatiť členskému štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, celú výšku finančného preddavku alebo vzniknutých nákladov vrátane prípadného konzulárneho poplatku, a to prostredníctvom vzorového formulára uvedeného v prílohe 1;
- (k) ak o to požiada veľvyslanectvo poskytujúce pomoc či konzulát poskytujúci pomoc, členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, poskytne bezodkladne potrebné informácie týkajúce sa žiadosti a uvedie, či sa uplatňuje konzulárny poplatok;
- (l) veľvyslanectvo poskytujúce pomoc či konzulát poskytujúci pomoc informuje členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, o každej žiadosti o finančný preddavok či repatriáciu, ktorou sa toto veľvyslanectvo či konzulát zaoberal;
- (m) na písomnú žiadosť veľvyslanectva či konzulátu poskytujúceho pomoc, ktorá sa predloží vo forme stanovenej v prílohe I, členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, refunduje celú výšku finančného preddavku alebo vzniknutých nákladov.

Článok 13

Zjednodušený postup v krízových situáciách

21. V krízových situáciách koordinuje veľvyslanectvo poskytujúce pomoc či konzulát poskytujúci pomoc každú evakuáciu alebo inú potrebnú podporu, ktorá sa poskytuje nezastúpenému občanovi, s členským štátom, ktorého je občan štátnym príslušníkom.

Členský štát, ktorý poskytuje pomoc, predloží všetky žiadosti o refundáciu nákladov na túto evakuáciu alebo na poskytnutie tejto podpory ministerstvu zahraničných vecí členského štátu, ktorého je občan štátnym príslušníkom. Členský štát, ktorý poskytuje pomoc, môže požadovať refundáciu aj v prípade, že nezastúpený občan nepodpísal záväzok splatenia prijatej sumy podľa článku 12 písm. a).

Tento odsek nebráni členskému štátu, ktorého je občan štátnym príslušníkom, v presadzovaní refundácie na základe vnútroštátnych pravidiel.

22. V prípade veľkých kríz platí, že ak o to požiada členský štát, ktorý poskytuje pomoc, refunduje náklady na evakuáciu alebo na poskytnutie podpory členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom, a to na základe *pro rata*, vydelení celkových nákladov počtom občanov, ktorým sa pomoc poskytla.
23. V prípadoch, v ktorých nemožno náklady vypočítať, môže členský štát, ktorý poskytuje pomoc, požadovať refundáciu na základe fixných súm zodpovedajúcich druhu poskytnutej podpory, ako sa uvádza v prílohe 2.
24. V prípade, že členský štát, ktorý poskytuje pomoc, dostal v súvislosti s touto pomocou finančnú podporu z mechanizmu EÚ v oblasti civilnej ochrany, akýkoľvek príspevok členského štátu, ktorého je občan štátnym príslušníkom, sa určí po odpočítaní príspevku Únie.
25. Na žiadosti o refundáciu sa použijú spoločné formáty stanovené v prílohe 2.

KAPITOLA 4

Miestna a krízová spolupráca a koordinácia

Článok 14

Miestna spolupráca

Miestne zasadnutia o spolupráci zahŕňajú pravidelnú výmenu informácií o nezastúpených občanoch, o záležitostiach ako bezpečnosť občanov, väzenské podmienky alebo prístup ku konzulátu. Pokiaľ sa ministerstvá zahraničných vecí nedohodnú centrálnie inak, predsedá im miestne určený zástupca členského štátu alebo delegácie Únie. Predseda zhromažďuje a pravidelne aktualizuje kontaktné

údaje, a to najmä údaje o kontaktných miestach nezastúpených členských štátov, a zdieľa ich s miestnymi veľvyslanectvami a konzulátmi a s delegáciou Únie.

Článok 15

Krízová spolupráca

26. S cieľom zabezpečiť komplexnú pripravenosť zahŕňa miestne plánovanie pre prípad nepredvídaných udalostí aj nezastúpených občanov. Členské štáty zastúpené v tretej krajine koordinujú svoje plány pre prípad nepredvídaných udalostí navzájom a s delegáciou Únie. Dohodnú sa na príslušných úlohách s cieľom zabezpečiť, aby sa v prípade krízy poskytla nezastúpeným občanom v plnej miere pomoc, vymenujú zástupcov pre zhromaždiská a informujú nezastúpených občanov o opatreniach pripravenosti na krízu za rovnakých podmienok ako svojich štátnych príslušníkov.
27. V prípade krízy členské štáty úzko spolupracujú s Úniou na zabezpečení efektívnej pomoci nezastúpeným občanom. Členské štáty a Únia sa navzájom a včas informujú o dostupných kapacitách evakuácie. Členským štátom sa môže na požiadanie poskytnúť podpora prostredníctvom existujúcich zásahových tímov na úrovni Únie vrátane konzulárnych expertov, a to najmä z nezastúpených členských štátov.

Článok 16

Vedúci štát

28. Na účely tejto smernice je vedúcim štátom jeden členský štát, resp. sú vedúcimi štátmi viaceré členské štáty, ktorých úlohou je v danej tretej krajine koordinovať a viesť operácie pomoci v súvislosti s prípravou na krízu a v prípade krízy, čo zahŕňa aj osobitnú úlohu vo vzťahu k nezastúpeným občanom.
29. Členský štát je určený ako vedúci štát v danej tretej krajine, ak svoj úmysel oznámil prostredníctvom existujúcej zabezpečenej komunikačnej siete, a to pokiaľ iný členský štát nenamietne do 30 dní alebo pokiaľ sa navrhovaný vedúci štát nezriekne tejto úlohy prostredníctvom zabezpečenej komunikačnej siete. Ak chce spoločne prevziať úlohu vedúceho štátu viac než jeden členský štát, tieto členské štáty spoločne oznámia svoj úmysel prostredníctvom zabezpečenej komunikačnej siete. V prípade krízy môže túto úlohu okamžite prevziať jeden alebo viac členských štátov a oznámiť to do 24 hodín. Členské štáty môžu ponuku odmietnuť, ale ich štátni príslušníci a ostatní potenciálni požívatelia ochrany zostávajú v súlade s článkom 6 ods. 1 oprávnení na pomoc od vedúceho štátu. V prípade, že neexistuje vedúci štát, členské štáty zastúpené na mieste sa dohodnú na tom, ktorý členský štát bude koordinovať pomoc nezastúpeným občanom.
30. S cieľom pripraviť sa na krízy vedúci členský štát (alebo vedúce členské štáty) zabezpečí(-čia), aby boli nezastúpení občania riadne zahrnutí do plánovania veľvyslanectiev a konzulátov pre prípad nepredvídaných udalostí, aby boli plány pre prípad nepredvídaných udalostí zlučiteľné a aby boli veľvyslanectvá a konzuláty a delegácie Únie o týchto opatreniach riadne informované.

31. V prípade krízy vedúci štát (alebo vedúce štáty) či členský štát koordinujúci pomoc zodpovedá(-dajú) za koordináciu a vedenie operácií pomoci a zhromažďovania nezastúpených občanov a v prípade potreby zabezpečuje(-jú) evakuáciu na bezpečné miesto s podporou ostatných dotknutých členských štátov. Zároveň poskytuje(-jú) nezastúpeným členským štátom kontaktné miesto, prostredníctvom ktorého môžu dostávať informácie o svojich občanoch a koordinovať potrebnú pomoc. Vedúci štát (vedúce štáty) či členský štát koordinujúci pomoc pre nezastúpených občanov môže(-žu) vo vhodných prípadoch požiadať o podporu v rámci nástrojov, medzi ktoré patrí napríklad mechanizmus EÚ v oblasti civilnej ochrany a štruktúry krízového riadenia Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Členské štáty poskytnú vedúcemu štátu (alebo štátom) či členskému štátu koordinujúcemu pomoc všetky dôležité informácie týkajúce sa nezastúpených občanov prítomných v krízovej situácii.

KAPITOLA 5

Záverečné ustanovenia

Článok 17

Priaznivejšie zaobchádzanie

Členské štáty môžu zaviesť alebo zachovať priaznivejšie ustanovenia, pokiaľ sú zlučiteľné s touto smernicou.

Článok 18

Vykonávanie

32. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do [...]. Komisii bezodkladne oznámia znenie týchto ustanovení a tabuľku zhody medzi týmito ustanoveniami a touto smernicou.

Členské štáty uvedú priamo v prijatých ustanoveniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravujú členské štáty.

33. Členské štáty oznámia Komisii znenie hlavných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prijímajú v rozsahu pôsobnosti tejto smernice.

Článok 19

Zrušenie

Rozhodnutie 95/553/ES sa s účinnosťou od [...] zrušuje .

Článok 20

Monitorovanie a hodnotenie

Členské štáty poskytnú Komisii všetky príslušné informácie týkajúce sa uplatňovania práva nezastúpených občanov a praktického vykonávania tejto smernice vrátane ročného štatistického prehľadu a prehľadu príslušných prípadov. Komisia predloží Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov správu o vykonávaní tejto smernice do [...].

Článok 21

Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Článok 22

Táto smernica je určená členským štátom.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*

PRÍLOHA 1

A. Formulár žiadosti o refundáciu (článok 12)

1. Veľvyslanectvo alebo konzulát žiadajúceho členského štátu

2. Členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom

(regionálne zodpovedné najbližšie veľvyslanectvo alebo konzulát, resp. ministerstvo zahraničných vecí)

3. Identifikácia udalosti

(dátum, čas)

4. Údaje o občanovi(-och), ktorému(-ým) sa poskytla pomoc (samostatná príloha)

Celé meno	Miesto a dátum narodenia	Názov a počet cestovných dokladov	Druh poskytnutej pomoci	Náklady
-----------	--------------------------	-----------------------------------	-------------------------	---------

5. Náklady spolu

6. Bankový účet na refundáciu

7. Príloha: záväzok splatenia (v príslušných prípadoch)

B. Spoločný formát – záväzok splatenia (finančná pomoc)

SPOLOČNÝ FORMÁT ZÁVÄZKU SPLATENIA (FINANČNÝ PREDDAVOK)

Ja, (pán, pani, slečna) (celé meno tlačnými veľkými písmenami)

.....
držiteľ(-ka) cestovného pasu č. vydaného v

týmto potvrdzujem, že som od veľvyslanectva/konzulátu.....

.....v.....

prijal(-a) sumu.....

ako preddavok na účel.....

.....(vrátane akéhokoľvek uplatniteľného poplatku)

a zaväzujem sa a sľubujem, že na požiadanie splatím ministerstvu zahraničných vecí/vláde.....

.....
v súlade s vnútroštátnym právom tejto krajiny ekvivalent uvedenej sumy v (mena)

.....
prepočítaný výmenným kurzom platným v deň, kedy bol preddavok vyplatený.

Moja adresa (*) (tlačnými veľkými písmenami) (krajina)
je:.....
.....
.....

DÁTUM.....PODPIS.....

(*) ak nemáte trvalé bydlisko, uveďte kontaktnú adresu.

C. Spoločný formát záväzku splatenia (repatriácia)

BEŽNÝ FORMÁT ZÁVÄZKU SPLATENIA (REPATRIÁCIA)

Ja, (pán, pani, slečna) (celé meno tlačnými veľkými písmenami)

.....
narodený(-á) v (mesto).....v (krajina).....
dňa.....

držiteľ(-ka) cestovného pasu č. vydaného v
dňa.....a OP č.....

sa týmto zaväzujem na požiadanie vlády.....
.....splatiť v súlade s vnútroštátnym právom tejto krajiny ekvivalent všetkých
nákladov zaplatených v mojom mene alebo preddavku, ktorý mi poskytol konzulárny úradník
.....vlády v.....

na účel alebo v súvislosti s repatriáciou mojej osoby a členov mojej rodiny, ktorí ma
sprevádzali, do a zaplatiť všetky príslušné
konzulárne poplatky v súvislosti s repatriáciou.

Sú to:

- (i) (*) cestovné
diéty
rôzne výdavky
MÍNUS môj príspevok
KONZULÁRNE POPLATKY:
repatriačný poplatok
poplatok za spracovanie
poplatky za pasy/cestovné preukazy
(...hodín v sadzbe...za hodinu.....)

(ii) (**) Všetky sumy v mojom mene na účel repatriácie alebo v súvislosti
s repatriáciou mojej osoby a sprevádzajúcich členov mojej rodiny, ktoré nemožno určiť v čase
podpísania tohto záväzku splatenia.

Moja adresa (***) (tlačnými veľkými písmenami) (krajina).....
je:.....

.....
DÁTUM.....PODPIS.....

(*) Nehodiace sa prečiarknite: Konzulárny úradník a žiadateľ by mali každé delegovanie
parafovať na okraji.

(**) Nehodiace sa prečiarknite: Konzulárny úradník a žiadateľ by mali každé delegovanie
parafovať na okraji.

(***) Ak nemáte trvalé bydlisko, uveďte kontaktnú adresu.

PRÍLOHA 2

A. Formulár žiadosti o refundáciu v krízových situáciách (článok 13)

1. Žiadajúci členský štát
2. Členský štát, ktorého je občan štátnym príslušníkom
(ministerstvo zahraničných vecí)
3. Identifikácia udalosti

(dátum, čas)

4. Údaje o občanovi(-och), ktorému(-ým) sa poskytla pomoc (samostatná príloha)

Celé meno	Miesto a dátum narodenia	Názov a počet cestovných dokladov	Poskytnutá pomoc	Náklady
-----------	--------------------------	-----------------------------------	------------------	---------

5. Spôsob výpočtu

☐ Reálne náklady

☐ Pro rata

☐ Fixná suma

6. Náklady spolu

7. Bankový účet na refundáciu

8. Príloha: záväzok splatenia (v príslušných prípadoch)

B. Fixné sumy

Druh podpory	Fixná suma
Evakuácia – diaľková	Náklady na poslednú dostupnú komerčnú letenku: miesto – cieľ evakuácie (ALEBO 1 000 EUR)
Vnútroštátna preprava na bezpečné miesto	150 EUR
Lekárska pomoc	2 500 EUR
Diéty (ponúkané ubytovanie a stravovanie)	200 EUR (na deň)